

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МОВИ ЯК РІЗНОВИДУ ЗНАКОВОЇ СИСТЕМИ

*Щокіна Т.М., кандидат філологічних наук, доцент
Національний юридичний університет імені В.Н.Каразіна*

Поняття «мова», «код», «символ», «модель» безпосередньо пов'язані з поняттям «знак». Саме мова як знакова система викликає особливий інтерес у вивченні природи її формування і перекодування знакової системи при засвоєнні іншої мови, в якій змінені знаки, але збережене те саме поле значень, що відображається новими знаками.

Поняття «мова» найбільш широко використовується у двох значеннях. У першому виступає як система знаків основної, природної, національної мови; мови у власному значенні слова і, насамперед, звукової мови, мови слів. При передачі думки за допомогою різноманітних символів або знаків взагалі, сигналістики тварин поняття «мова» виступає як образне вживання. В іншому розумінні «мова» є системою знаків, що виконує функцію пізнання і спілкування. Це - сукупність засобів, необхідних для передачі та переробки інформації.

Для вивчення загальних положень організації мови як знакової системи необхідно виходити з другого, семіотичного визначення мови. Таке положення пояснюється, насамперед, тим, що однією з психологічних проблем знака є співвідношення між знаками різноманітних систем знаків, різних мов та їх роль, тобто проблема їх психологічної ієрархії в психічному розвитку людини. Саме такий підхід розгляду природної мови є найбільш ефективним.

У психолого-педагогічних дослідженнях і роботах дидактико-методологічного характеру мова конкретних наук часто розглядається як звичайна, загальноживана, елементи якої мають графічні замітники для фіксації і передачі думок, які формулюються словесно. Таку функцію виконують системи знаків наукових мов. Головним в ній виявляється те, що візуально подані знаки

мов, і тим більш складні моделі, побудовані з цих знаків, на певному етапі розвитку стають самостійними і незалежними від слова і виступають як форма народження та існування думки, як знаряддя і засіб її протікання та розвитку. Відбувається повернення до образного мислення, але на більш високому рівні. Це пояснює систематичне розширення понятійного апарату мови при засвоєнні середовища спілкування, починаючи від дитини і закінчуючи рівнем високопрофесійного спеціаліста, коли на певному етапі накопичення знань відбувається безпосереднє вираження думки без використання звука голосу, потім формування звукового та графічного знаку, і йде новий виток розвитку знакової системи.

Такого типу ускладнення знакової системи по горизонтальних, і вертикальних рівнях понятійного апарату відбувається дискретно. Причому дискретність з одного боку виявляється в інтеграції понять і появі узагальнень за об'єднуючими їх принципами, а з іншого боку - у диференціації понятійного апарату з більш глибокою деталізацією інтегральних характеристик. Цей процес тісно пов'язаний із соціально-історичним розвитком суспільства та з виробничою діяльністю людини. Він в однаковій мірі виявляється як в онтогенезі, так і у філогенезі.

У ряді випадків знакову систему, включаючи й знаки природної мови, називають кодом. Такий підхід до опису мови дозволяє використати теоретичні дослідження в галузі інформатики і теорії кодування, що в значній мірі пояснює природу формування мовлення і будови мови в цілому. Практично будь-які дві мови однакової складності і рівня можуть бути подані як знакові системи, що складають коди, а подана цими мовами інформація про один і той же процес або об'єкт виступає як перекодування.

При умові об'єктивності образу відображення між різноманітними знаковими системами-кодами існує оператор перетворення знаків, які являють собою коди, з однієї системи в іншу. В такому випадку цілком природно може виникнути помилка перекодування, що залежить від складності мови та її рівня. За

умови збігу знаків, які є кодами, різних систем помилка стає мінімальною.

Отже, будь-яку мову можна характеризувати як деяку систему, елементи якої перебувають у взаємно однозначних співвідношеннях з елементами модельованої системи. Виникаючий в цьому випадку чуттєвий образ може розглядатися як модель у смислі ідеального психічного образу.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ №2**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

**«Сучасна парадигма викладання іноземних мов
у закладах вищої освіти»**

**16 квітня 2019 року
м. Харків**

УДК 378.147 (477): 81'243
С-91

Затверджено рішенням кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, протокол № 5 від 25 березня 2019 р.

Організаційний комітет:

І.П.Липко, завідувач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент(голова)

Т.М.Артеменко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого (заступник голови)

О.С.Велика, завідувач лабораторією кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого (відповідальний секретар)

Тези доповідей Міжуніверситетського науково-практичного семінару «Сучасна парадигма викладання іноземних мов у закладах вищої освіти» – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. - 203 с.

До збірника увійшли тези доповідей Міжуніверситетського науково-практичного семінару, присвяченого сучасним тенденціям викладання іноземних мов у закладах вищої освіти

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів філологічних спеціальностей.

Адреса редакційної колегії:
61023, м. Харків, вул. Динамівська,4
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра іноземних мов №2, тел.(057) 704-90-55, (057) 704-90-56

Тези розповсюджуються в електронному вигляді

Тези доповідей відтворені з авторських оригіналів.
За достовірність представлених матеріалів відповідальність несуть автори.